HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

5 mai 2011 *

În cauza C-543/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesverwaltungsgericht (Germania), prin decizia din 28 octombrie 2009, primită de Curte la 22 decembrie 2009, în procedura

Deutsche Telekom AG

împotriva

Bundesrepublik Deutschland,

cu participarea:

GoYellow GmbH,

Telix AG,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts (raportor), președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii G. Arestis, J. Malenovský și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 2 decembrie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Deutsche Telekom AG, de W. Roth, Rechtsanwalt, și de doamna I. Fink, Justitiarin;

— pentru Bundesrepublik Deutschland, de doamna E. Greiwe, în calitate de agent;

— pentru GoYellow GmbH, de G. Jochum, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul italian, de doamna G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de domnul P. Gentili, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamnele F. Penlington și C. Murrell, în calitate de agenți, asistate de domnul T. Ward, barrister;

— pentru Comisia Europeană, de domnii A. Nijenhuis și G. Braun, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 februarie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 25 alineatul (2) din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (Directiva privind serviciul universal) (JO L 108, p. 51, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 213), precum și a articolului 12 din Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002 privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice (Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice) (JO L 201, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 36, p. 63, denumită în continuare „Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Deutsche Telekom AG (denumită în continuare „Deutsche Telekom"), pe de o parte, și Republica Federală Germania, reprezentată de Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen (denumită în continuare „Bundesnetzagentur"), pe de altă parte, cu privire la obligația, impusă de Legea privind telecomunicațiile (Telekommunikationsgesetz, denumită în continuare „TKG") întreprinderilor care alocă numere de telefon abonaților, de a pune la dispoziția altor întreprinderi, a căror activitate constă în furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului sau de liste de abonați telefonici, a datelor pe care le dețin cu privire la abonații unor întreprinderi terțe.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

Directiva 95/46/CE

3 Din articolul 1 alineatul (1) din Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (JO L 281, p. 31, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 10) reiese că aceasta urmărește să asigure protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei și în special a dreptului la viața privată în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal.

4 Articolul 2 litera (h) din directiva menționată definește „consimțământul persoanei vizate” ca fiind „orice manifestare de voință, liberă, specifică și informată prin care persoana vizată acceptă să fie prelucrate datele cu caracter personal care o privesc”.

5 Articolul 7 litera (a) din aceeași directivă prevede ca datele cu caracter personal să fie prelucrate dacă „persoana vizată și-a dat consimțământul neechivoc”.

Directiva „FRD”

6 De la 1 ianuarie 1998, furnizarea serviciilor și a infrastructurilor de telecomunicații a fost liberalizată în Uniunea Europeană. Această liberalizare a fost efectuată concomitent cu instituirea unui cadru normativ armonizat din care făcea parte Directiva 98/10/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 1998 privind aplicarea furnizării unei rețele deschise (FRD) la telefonia vocală și stabilirea unui serviciu universal al telecomunicațiilor într-un mediu concurențial (JO L 101, p. 24, denumită în continuare „Directiva «FRD»”).

7 Directiva „FRD” a fost abrogată prin articolul 26 din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă-cadru) (JO L 108, p. 33, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 195, denumită în continuare „Directiva-cadru”). Articolul 6 alineatul (3) din Directiva „FRD” prevedea:

„Pentru a garanta furnizarea serviciilor [de liste ale abonaților telefonici și de informații telefonice], statele membre se asigură că toate organismele care alocă

numere de telefon abonaților răspund tuturor cererilor rezonabile referitoare la furnizarea informațiilor relevante, într-un format agreat și în condiții echitabile, orientate către costuri și nediscriminatorii."

Cadrul de reglementare comun

8 Astfel cum reiese din considerentul (1) al Directivei-cadru, la câțiva ani după liberalizarea piețelor de telecomunicații, condițiile de concurență efectivă fuseseră realizate și a fost adoptat un cadru de reglementare comun (denumit în continuare „CRC"). Din CRC fac parte, printre altele, Directiva-cadru, Directiva privind serviciul universal, precum și Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice.

— Directiva-cadru

9 Articolul 1 alineatul (1) din Directiva-cadru prevede:

„Prezenta directivă stabilește un cadru armonizat pentru reglementarea serviciilor de comunicații electronice […]. Directiva prevede sarcini pentru autoritățile naționale de reglementare și stabilește o serie de proceduri care să asigure o aplicare armonizată a cadrului de reglementare pe teritoriul Comunității."

10 Directiva-cadru conferă autorităților naționale de reglementare (denumite în continuare „ANR”) sarcini specifice de reglementare a piețelor de comunicații electronice. Astfel, în temeiul articolului 16, ANR efectuează o analiză a piețelor relevante în sectorul comunicațiilor electronice și apreciază dacă aceste piețe sunt efectiv concurențiale. Dacă o piață nu este efectiv concurențială, ANR competentă impune obligații de reglementare specifice întreprinderilor cu putere semnificativă pe piața respectivă.

— Directiva privind serviciul universal

11 Considerentele (11) și (35) ale Directivei privind serviciul universal prevăd:

„(11) Informațiile din lista abonaților telefonici și serviciul de informații telefonice constituie instrumente esențiale pentru accesul la serviciile de telefonie disponibile publicului și fac parte din obligația de serviciu universal. Utilizatorii și consumatorii doresc liste ale abonaților telefonici cuprinzătoare și un serviciu de informații telefonice care să cuprindă toți abonații telefonici înregistrați și numerele acestora (inclusiv numerele de la telefonul fix și mobil); ei doresc ca aceste informații să fie prezentate în mod imparțial. Directiva 97/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 1997 cu privire la prelucrarea datelor personale și protecția vieții private din sectorul telecomunicațiilor [JO 1998, L 24, p. 1] asigură dreptul abonaților la respectarea vieții lor private în ceea ce privește informațiile personale care pot figura într-o listă de abonați telefonici.

[…]

„(35) Furnizarea de servicii de informații telefonice și de liste ale abonaților telefonici este deja deschisă concurenței. Prevederile prezentei directive se adaugă prevederilor Directivei 97/66/CE acordând abonaților dreptul de a avea datele personale incluse într-o listă a abonaților telefonici tipărită sau electronică. Toți furnizorii de servicii care alocă numere de telefon abonaților lor sunt obligați să […] pună la dispoziție informațiile utile în mod echitabil, în funcție de costuri și fără discriminare."

12 Articolul 5 din Directiva privind serviciul universal, intitulat „Serviciile de informații telefonice și listele abonaților telefonici", în versiunea în vigoare la data faptelor din acțiunea principală, prevedea:

„(1) Statele membre se asigură că:

(a) cel puțin o listă completă a abonaților telefonici este pusă la dispoziția tuturor utilizatorilor finali, într-o formă aprobată de autoritatea competentă, fie tipărită, fie electronică sau ambele și aceasta să fie actualizată în mod periodic, cel puțin o dată pe an;

(b) cel puțin un serviciu de informații telefonice complete este accesibil tuturor utilizatorilor finali, inclusiv utilizatorilor de posturi telefonice publice cu plată.

(2) Listele abonaților telefonici de la alineatul (1) cuprind, sub rezerva dispozițiilor articolului 11 din Directiva 97/66/CE, toți abonații la serviciile telefonice accesibile publicului.

[...]"

13 În temeiul articolului 17 din Directiva privind serviciul universal, după efectuarea unei analize a unei piețe cu amănuntul și după ce au constatat că piața relevantă nu este efectiv competitivă, ANR impun obligații de reglementare adecvate întreprinderilor considerate ca fiind puternice pe această piață.

14 Articolul 25 din Directiva privind serviciul universal, intitulat „Serviciile de asistență prin operator și de informații telefonice", în versiunea în vigoare la data faptelor din acțiunea principală, prevedea:

„(1) Statele membre se asigură că abonații la serviciile de telefonie accesibile publicului au dreptul de a figura în lista abonaților telefonici prevăzută la articolul 5 alineatul (1) litera (a).

(2) Statele membre se asigură că toate întreprinderile care alocă numere de telefon abonaților răspund tuturor cererilor rezonabile de punere la dispoziție, pentru furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste ale abonaților telefonici, a informațiilor relevante într-un format agreat și în condiții echitabile, obiective, în funcție de costuri și fără discriminare.

[…]

(5) Alineatele (1), (2) […] se aplică sub rezerva cerințelor din legislația comunitară privind protecția datelor personale și a vieții private, în special articolul 11 din Directiva 97/66/CE."

— Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice

15 Considerentele (38) și (39) ale Directivei asupra confidențialității și comunicațiilor electronice prevăd:

„(38) Listele de abonați la serviciile de comunicații electronice sunt publice și larg răspândite. Dreptul la confidențialitate al persoanelor fizice și la apărarea interesului legitim al persoanelor juridice cere ca abonații să aibă dreptul de a hotărî dacă datele lor personale vor fi publicate în astfel de liste sau nu. Furnizorii de liste publice trebuie să-i informeze pe abonați cu privire la scopul listei și la modurile de utilizare posibile ale versiunii electronice a listelor publice, mai ales prin intermediul funcțiilor de căutare existente în orice software, cum ar fi funcția de căutare inversă care permite utilizatorului să descopere numele și adresa unui abonat doar pe baza numărului său de telefon.

(39) Obligația de a-i informa pe abonați cu privire la scopul sau scopurile listelor publice în care vor apărea datele lor personale trebuie să-i revină părții care adună datele pentru liste. În cazul în care datele pot fi transmise uneia sau mai multor părți terțe, abonatul trebuie informat despre această posibilitate și despre persoana sau categoriile de persoane care vor primi aceste date. Orice astfel de transfer se efectuează cu condiția ca datele să nu fie folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost adunate. Dacă partea care a adunat datele sau orice terță parte căreia i s-au transmis aceste date dorește să le utilizeze într-un alt scop, partea care a adunat datele sau terța parte în cauză are obligația de a obține acordul abonatului."

16 Articolul 12 din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice, intitulat „Listele de abonați", prevede la alineatele (1)-(3):

„(1) Statele membre se asigură că abonații sunt informați, în mod gratuit și înainte de a fi incluși în vreo listă, despre scopul sau scopurile unei liste imprimate sau electronice de abonați accesibile publicului sau care poate fi consultată prin serviciile de informații, în care pot fi incluse datele lor personale și despre orice utilizare posibilă ulterioară existentă în baza funcțiilor de căutare incluse în versiunea electronică a listei.

(2) Statele membre se asigură că abonații au posibilitatea să hotărască dacă datele lor personale se includ într-o listă publică de abonați și în cazul afirmativ, în ce măsură aceste date sunt relevante pentru scopul listei enunțat de furnizorul listei și să verifice, să corecteze sau să retragă astfel de date. Neincluderea într-o listă publică de abonați, verificarea, corectarea sau retragerea de date personale din aceasta trebuie să fie gratuită.

(3) Statele membre pot cere ca, pentru orice alt scop al unei liste publice altul decât căutarea detaliilor de contact al persoanelor în funcție de nume sau de un minimum de alți identificatori, să fie obligatorie obținerea acordului abonatului pentru fiecare scop suplimentar."

17 Articolul 19 din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice prevede că Directiva 97/66 se abrogă de la 31 octombrie 2003 și că „[t]rimiterile la directiva abrogată se interpretează ca trimiteri la prezenta directivă". Trimiterile la articolul 11 din Directiva 97/66 trebuie astfel înțelese ca trimiteri la articolul 12 din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice.

Reglementarea națională

18 Potrivit instanței de trimitere, din interpretarea coroborată a articolului 47 alineatul (1) și a articolelor 104 și 105 din TKG reiese că orice întreprindere care alocă numere de telefon utilizatorilor finali este obligată să transmită furnizorilor serviciilor de informații telefonice accesibile publicului sau de liste de abonați telefonici care formulează cereri nu numai datele cu privire la propriii abonați, ci și datele pe care le deține cu privire la abonații unor terți furnizori de servicii telefonice. Transmiterea unor astfel de date nu este condiționată de consimțământul sau de lipsa unei opoziții din partea abonaților vizați sau a furnizorilor acestora de servicii telefonice.

Situația de fapt și întrebările preliminare

19 În calitate de administrator al unei rețele de telecomunicații în Germania, Deutsche Telekom alocă numere de telefon abonaților săi. Aceasta administrează un serviciu de informații telefonice pe întreg teritoriul german. În plus, aceasta editează liste de abonați telefonici în formă tipărită și electronică care conțin informații nu numai cu privire la propriii săi abonați, ci și cu privire la abonații unor întreprinderi terțe. Deutsche Telekom achiziționează datele necesare în acest scop de la furnizorii de servicii telefonice care au alocat numere de telefon abonaților în cauză. Aceasta a încheiat astfel contracte având ca obiect achiziționarea de date referitoare la abonați cu aproximativ 100 de întreprinderi.

20 Societățile GoYellow GmbH (denumită în continuare „GoYellow”) și Telix AG (denumită în continuare „Telix”), intervenientе în acțiunea principală, administrează un serviciu de informații pe internet și, respectiv, un serviciu de informații telefonice și utilizează datele care le sunt puse la dispoziție de Deutsche Telekom în schimbul unei

remunerații. În urma unui dezacord cu privire la întinderea datelor pe care Deutsche Telekom era obligată să le pună la dispoziția societăților GoYellow și Telix în temeiul articolului 47 alineatul (1) și al articolelor 104 și 105 din TKG, acestea din urmă au sesizat Bundesnetzagentur.

21 Prin decizia din 11 septembrie 2006, Bundesnetzagentur a dispus ca Deutsche Telekom să pună la dispoziția societăților GoYellow și Telix nu numai datele cu privire la propriii săi abonați, ci și datele pe care le deținea cu privire la abonații terților furnizori de servicii telefonice (denumite în continuare „datele externe"), chiar și în cazul în care acești din urmă furnizori sau abonații lor doreau ca datele menționate să fie publicate numai de Deutsche Telekom.

22 Deutsche Telekom a formulat o acțiune la Verwaltungsgericht Köln împotriva respectivei decizii a Bundesnetzagentur.

23 Prin hotărârea din 14 februarie 2008, Verwaltungsgericht Köln a respins acțiunea menționată. În aceste condiții, Deutsche Telekom a formulat o acțiune în „Revision" (recurs) la Bundesverwaltungsgericht, arătând în special că o obligație de transmitere de date extinsă la datele externe încalcă dispozițiile Directivei privind serviciul universal.

24 Bundesverwaltungsgericht explică în decizia de trimitere că acțiunea principală se limitează, pe de o parte, la obligația impusă societății Deutsche Telekom de a transmite date externe societății GoYellow, precum și societății Telix și, pe de altă parte, la datele pe care abonatul sau furnizorul său de servicii telefonice dorește să fie publicate numai de Deutsche Telekom. Potrivit instanței de trimitere, numai în temeiul dreptului național recursul ar trebui respins. Aceasta ridică totuși problema dacă obligația impusă de dreptul național aplicabil litigiului cu care este sesizată este conformă cu dreptul Uniunii.

25 Bundesverwaltungsgericht arată, pe de o parte, că Hotărârea din 25 noiembrie 2004, KPN Telecom (C-109/03, Rec., p. I-11273), permite să se afirme că o întreprindere care alocă numere de telefon este obligată, în temeiul articolului 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal, să transmită numai datele cu privire la propriii săi abonați. Instanța de trimitere apreciază, pe de altă parte, că nu este exclus ca dreptul Uniunii să permită legiuitorului național să extindă la datele externe obligația de a pune la dispoziție informații, având în vedere în special finalitatea generală a Directivei-cadru care constă în promovarea concurenței. Astfel, potrivit acestei instanțe, colectarea unor date dintr-o singură sursă este de natură, pe de o parte, să evite piedicile substanțiale, care ar fi în mod normal legate de obținerea datelor de la fiecare întreprindere în parte care alocă numere de telefon, la momentul constituirii și, mai ales, de actualizarea permanentă a stocurilor de date necesare pentru furnizarea de servicii de liste de abonați telefonici, precum și de informații telefonice și, pe de altă parte, să promoveze în mod durabil structuri concurențiale solide.

26 În ipoteza în care legiuitorul național ar extinde în mod întemeiat obligația de a pune la dispoziție date și la datele externe deținute de întreprinderea care este supusă acestei obligații, instanța de trimitere ridică problema dacă articolul 12 din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice condiționează transmiterea datelor externe menționate de consimțământul abonaților în cauză și al furnizorului lor de servicii telefonice.

27 În aceste condiții, Bundesverwaltungsgericht a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 25 alineatul (2) din [Directiva privind serviciul universal] trebuie interpretat în sensul că statele membre au dreptul să impună întreprinderilor care alocă abonaților numere de telefon să pună la dispoziție date privind abonații cărora întreprinderea în cauză nu le-a alocat ea însăși numere de telefon în vederea

furnizării de servicii de informații telefonice accesibile publicului și a unor liste de abonați, în măsura în care întreprinderea respectivă deține aceste date?

În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea precedentă:

2) Articolul 12 din [Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice] trebuie interpretat în sensul că impunerea obligației menționate mai sus de către legiuitorul național este condiționată de împrejurarea ca celălalt furnizor de servicii de telefonie sau abonații săi să consimtă la transmiterea datelor sau, cel puțin, să nu se opună acestei transmiteri?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care impune întreprinderilor care alocă numere de telefon utilizatorilor finali obligația de a pune la dispoziția unor întreprinderi, a căror activitate constă în furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici, a datelor pe care le dețin cu privire la abonații unor întreprinderi terțe.

29 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să se examineze, în primul rând, dacă datele externe în discuție în acțiunea principală constituie „informații relevante” în sensul articolului 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal, pe care întreprinderile care alocă numere de telefon sunt obligate, în temeiul acestei dispoziții, să le transmită întreprinderilor a căror activitate constă în furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici.

30 În această privință, trebuie să se constate că articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal impune o obligație de transmitere a datelor numai „întreprinderilor care alocă numere de telefon abonaților”. Având în vedere legătura astfel stabilită între această obligație de transmitere de date, pe de o parte, și alocarea unui număr de telefon unui abonat, pe de altă parte, trebuie să se considere că „informațiile relevante” a căror comunicare este impusă de dispoziția menționată privesc numai datele referitoare la propriii abonați ai întreprinderilor în cauză. Astfel, printr-o asemenea dispoziție, unei întreprinderi precum Deutsche Telekom îi este impusă o obligație în calitatea sa de întreprindere care alocă numere de telefon, iar nu ca furnizor de servicii de informații telefonice și de liste de abonați telefonici.

31 O astfel de interpretare este susținută de obiectivul urmărit de articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal care este de a asigura respectarea obligației de serviciu universal prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din această directivă, dispoziție care prevede că statele membre se asigură că cel puțin o listă completă a abonaților telefonici sau un serviciu de informații telefonice complete este pus la dispoziția tuturor utilizatorilor finali. Or, o obligație impusă fiecărei întreprinderi care alocă numere de telefon de a transmite datele cu privire la propriii abonați permite întreprinderii desemnate să furnizeze serviciul universal vizat să constituie o bază de date exhaustivă și, prin urmare, să asigure respectarea obligației care rezultă din respectivul articol 5 alineatul (1).

32 În susținerea argumentației acestora, potrivit căreia obligația de transmitere de date prevăzută la articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal se raportează și la datele externe, Bundesnetzagentur și guvernul italian se referă la considerentul (11) al acestei directive, precum și la obiectivul general de promovare a concurenței vizat de CRC.

33 În această privință, trebuie amintit că în considerentul (11) al Directivei privind serviciul universal se prevede că „[u]tilizatorii și consumatorii doresc liste ale abonaților telefonici cuprinzătoare și un serviciu de informații telefonice care să cuprindă toți abonații telefonici înregistrați și numerele acestora". Totuși, acest considerent trebuie coroborat cu obligația de serviciu universal prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din directiva menționată, care nu impune statelor membre obligația de a garanta că toate listele de abonați telefonici și serviciile de informații telefonice sunt complete. Astfel, în temeiul acestei dispoziții, statele membre trebuie să se asigure numai ca cel puțin o listă completă a abonaților telefonici sau un serviciu de informații telefonice complete să fie pus la dispoziția tuturor utilizatorilor finali. Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 31 din prezenta hotărâre, o obligație de transmitere care vizează întreprinderile care alocă numere de telefon și care privește numai datele cu privire la propriii abonați ai acestora din urmă este suficientă pentru a garanta respectarea obligației de serviciu universal care rezultă din respectivul articol 5 alineatul (1).

34 Obiectivul general al CRC, care este de a promova concurența, nu permite nici să se considere că o întreprindere care alocă numere de telefon abonaților, precum Deutsche Telekom, ar fi obligată, în temeiul articolului 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal să transmită unor întreprinderi terțe alte date decât cele cu privire la propriii săi abonați.

35 Astfel, articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal trebuie interpretat în lumina obiectivului său specific, care este acela de a asigura respectarea obligației de serviciu universal prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din această directivă.

36 Pe de altă parte, considerentul (35) al Directivei privind serviciul universal prevede că furnizarea de servicii de informații telefonice și de liste de abonați telefonici este deja deschisă concurenței. Or, pe o piață concurențială, obligația întreprinderilor care alocă numere de telefon de a transmite, în conformitate cu articolul 25 alineatul (2) din această directivă, datele cu privire la propriii abonați permite, în principiu, nu numai întreprinderii desemnate să asigure respectarea obligației de serviciu universal prevăzute la articolul 5 alineatul (1) din directiva menționată, ci și oricărui furnizor de servicii telefonice să constituie o bază de date exhaustivă și să desfășoare activități pe piața serviciilor de informații telefonice și de liste de abonați telefonici. În această privință, este suficient ca furnizorul vizat să solicite fiecărei întreprinderi care alocă numere de telefon datele relevante cu privire la abonații săi.

37 Din considerațiile de mai sus reiese, așadar, că „informațiile relevante" în sensul articolului 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal, a căror comunicare este impusă de această dispoziție, privesc numai informațiile referitoare la propriii abonați ai întreprinderilor care alocă numere de telefon.

38 În al doilea rând, trebuie să se stabilească dacă articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal efectuează o armonizare completă sau dacă, dimpotrivă, această dispoziție permite statelor membre să impună întreprinderilor care alocă numere de telefon o obligație de a transmite întreprinderilor care intenționează să furnizeze servicii de informații telefonice accesibile publicului și liste de abonați telefonici nu numai „informațiile relevante" în sensul dispoziției menționate, ci și date externe.

39 În această privință, trebuie amintit de la bun început că, la punctul 35 din Hotărârea KPN Telecom, citată anterior, privind interpretarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva „FRD", al cărui conținut este analog celui al articolului 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal, Curtea a statuat că acest articol 6 alineatul (3) nu

urmărea o armonizare completă și că statele membre erau în continuare competente să stabilească dacă, într-un context național specific, anumite informații suplimentare trebuiau puse la dispoziția terților.

40 Cu toate acestea, Deutsche Telekom, guvernul Regatului Unit și Comisia Europeană susțin că o astfel de interpretare a articolului 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal nu poate fi reținută, din moment ce aceasta face parte din CRC, care, astfel cum reiese din articolul 1 alineatul (1) din Directiva-cadru, este un cadru armonizat pentru reglementarea serviciilor de comunicații electronice. Legiuitorul național nu ar avea astfel dreptul de a impune întreprinderilor în cauză obligații mai extinse decât cele prevăzute la acest articol 25 alineatul (2).

41 În această privință, trebuie să se constate, în primul rând, că articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal face parte din capitolul IV din aceasta consacrat intereselor și drepturilor utilizatorilor finali. Or, Curtea a statuat deja că Directiva-cadru și Directiva privind serviciul universal nu prevăd o armonizare completă a aspectelor cu privire la protecția consumatorilor (Hotărârea din 11 martie 2010, Telekomunikacja Polska, C-522/08, Rep., p. I-2079, punctul 29).

42 În al doilea rând, trebuie amintit că articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal urmărește să asigure respectarea obligației care revine statelor membre, în temeiul articolului 5 alineatul (1) din aceeași directivă, de a se asigura că cel puțin o listă completă a abonaților telefonici și cel puțin un serviciu de informații telefonice complete sunt puse la dispoziția utilizatorilor finali. Întrucât aceasta este o cerință minimă care trebuie respectată de statele membre, în principiu, acestea sunt

în continuare libere să adopte dispoziții mai stricte pentru a facilita intrarea unor noi operatori pe piața serviciilor de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici.

43 Astfel, CRC nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în acțiunea principală care, prin faptul că se adresează oricărei întreprinderi care alocă numere de telefon utilizatorilor finali, afectează întreprinderile de comunicații electronice în mod general și nediscriminatoriu, cu condiția ca totuși o astfel de reglementare să nu afecteze competențele ANR care rezultă în mod direct din dispozițiile CRC (Hotărârea Telekomunikacja Polska, citată anterior, punctele 27 și 28; a se vedea de asemenea Hotărârea din 3 decembrie 2009, Comisia/Germania, C-424/07, Rep., p. I-11431, punctele 78 și 91-99).

44 În speță, trebuie să se considere că o reglementare națională precum cea în discuție în acțiunea principală nu afectează nicio competență atribuită în mod expres de CRC în favoarea ANR în cauză.

45 Astfel, pe de o parte, articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal nu atribuie nicio competență specială și nu impune nicio obligație specifică ANR. Această dispoziție impune obligații numai statelor membre ca atare.

46 Pe de altă parte, o reglementare națională precum cea în discuție în acțiunea principală nu afectează în niciun caz competențele ANR în cauză referitoare la analiza diferitelor piețe de comunicații electronice și la impunerea unor obligații de reglementare întreprinderilor cu putere semnificativă pe piețe care nu sunt efectiv competitive, care rezultă din articolul 16 din Directiva-cadru și din articolul 17 din Directiva privind serviciul universal. Cu toate acestea, simpla împrejurare că, în cazul în care

întreprinderile în cauză respectă reglementarea națională în discuție în acțiunea principală, ANR nu va mai fi determinată să recurgă la o măsură specifică după o eventuală analiză a pieței cu amănuntul vizate, și anume la impunerea unei obligații unei întreprinderi cu putere semnificativă de a transmite date externe unor întreprinderi terțe, nu permite să se considere că ar fi afectate în mod direct competențele care revin ANR în cauză în temeiul articolului 17 din Directiva privind serviciul universal (a se vedea, prin analogie, în ceea ce privește o interdicție generală a vânzărilor legate, Hotărârea Telekomunikacja Polska, citată anterior, punctul 28).

47 Din toate considerațiile de mai sus rezultă că trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 25 alineatul (2) din Directiva privind serviciul universal trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale care impune întreprinderilor care alocă numere de telefon utilizatorilor finali obligația de a pune la dispoziția unor întreprinderi a căror activitate constă în furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici nu numai datele cu privire la propriii abonați ai acestora, ci și datele pe care le dețin cu privire la abonații unor întreprinderi terțe.

Cu privire la a doua întrebare

48 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 12 din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice condiționează transmiterea către o întreprindere a cărei activitate constă în furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici de o întreprindere care alocă numere de telefon a datelor pe care aceasta le deține cu privire la abonații unei întreprinderi terțe de consimțământul sau de lipsa unei opoziții din partea acesteia sau a abonaților săi.

49 În această privință, trebuie arătat că articolul 8 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta") prevede că „[o]rice persoană are dreptul la protecția datelor cu caracter personal care o privesc".

50 Directiva 95/46 urmărește să asigure, în statele membre, respectarea dreptului la protecția datelor cu caracter personal. Astfel cum reiese din articolul 1 alineatul (2) din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice, aceasta precizează și completează Directiva 95/46 în sectorul comunicațiilor electronice.

51 Dreptul la protecția datelor cu caracter personal nu este totuși o prerogativă absolută, ci trebuie să fie luat în considerare în raport cu funcția sa în societate (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, Volker und Markus Schecke și Eifert, C-92/09 și C-93/09, Rep., p. I-11063, punctul 48 și jurisprudența citată).

52 Articolul 8 alineatul (2) din Cartă autorizează prelucrarea datelor cu caracter personal dacă sunt îndeplinite anumite condiții. În această privință, dispoziția respectivă prevede că datele cu caracter personal „trebuie tratate în mod corect, în scopurile precizate și pe baza consimțământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege".

53 Transmiterea datelor cu caracter personal ale abonaților către o întreprindere terță care intenționează să furnizeze servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici constituie o prelucrare a datelor cu caracter personal în sensul articolului 8 alineatul (2) din Cartă, care nu se poate efectua decât „pe baza consimțământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege".

54 Or, din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice reiese că aceasta condiționează publicarea datelor cu caracter personal care privesc abonații într-o listă de abonați telefonici tipărită sau electronică de consimțământul respectivilor abonați.

55 Astfel, articolul 12 alineatul (2) din directiva menționată prevede că abonații sunt liberi să hotărască dacă datele lor personale și care dintre aceste date se includ într-o listă publică de abonați telefonici.

56 În schimb, nicio dispoziție din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice nu condiționează publicarea datelor cu caracter personal cu privire la abonați de vreun consimțământ al întreprinderii care a alocat numerele de telefon în cauză sau care deține date externe. Astfel, o asemenea întreprindere nu se poate prevala, cu titlu personal, de dreptul de a-și da consimțământul, care este recunoscut numai abonaților.

57 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită de asemenea să se stabilească dacă articolul 12 din directiva menționată condiționează transmiterea de date cu caracter personal către o întreprindere terță a cărei activitate constă în furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici de un nou consimțământ al abonatului, în cazul în care acesta din urmă a consimțit la publicarea datelor sale cu caracter personal într-o singură listă de abonați, în speță cea întocmită de Deutsche Telekom.

58 În această privință, trebuie amintit de la bun început că din articolul 12 alineatul (1) din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice, precum și din considerentul (38) al acesteia reiese că, înainte de a fi înscriși în listele publice de abonați, aceștia sunt informați cu privire la scopul listelor și la modurile de utilizare posibile ale acestora, în special în baza funcțiilor de căutare incluse în versiunea electronică a listelor. O astfel de informație prealabilă permite abonatului în cauză să

dea un consimțământ liber, specific și informat în sensul articolului 2 litera (h) și al articolului 7 litera (a) din Directiva 95/46, la publicarea, în liste publice de abonați, a unor date cu caracter personal care îl privesc.

59 Considerentul (39) al Directivei asupra confidențialității și comunicațiilor electronice precizează, în ceea ce privește obligația de informare prealabilă a abonaților în temeiul articolului 12 alineatul (1) din această directivă, că, „[î]n cazul în care datele [cu caracter personal] pot fi transmise uneia sau mai multor părți terțe, abonatul trebuie informat despre această posibilitate și despre persoana sau categoriile de persoane care vor primi aceste date".

60 Cu toate acestea, după obținerea informațiilor prevăzute la articolul 12 alineatul (1) din directiva menționată, abonatul poate, astfel cum reiese din cuprinsul alineatului (2) al aceluiași articol, să hotărască numai dacă datele sale personale și care dintre aceste date se includ într-o listă publică de abonați.

61 Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 122 din concluzii, dintr-o interpretare contextuală și sistematică a articolului 12 din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice reiese că, în temeiul alineatului (2) al acestui articol, consimțământul privește finalitatea publicării datelor cu caracter personal într-o listă publică de abonați, iar nu identitatea furnizorului unei liste de abonați specifice.

62 Astfel, în primul rând, modul de redactare a articolului 12 alineatul (2) din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice nu permite să se considere că abonatul ar dispune de un drept selectiv de decizie în beneficiul anumitor furnizori de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici. În această privință, trebuie arătat că însăși publicarea datelor cu caracter personal

într-o listă de abonați cu o finalitate specifică se poate dovedi prejudiciabilă pentru un abonat. Totuși, în cazul în care acesta din urmă a consimțit ca datele sale să fie publicate într-o listă de abonați telefonici cu o finalitate specifică, nu va avea în general interesul de a se opune publicării acelorași date într-o altă listă de abonați similară.

63 În al doilea rând, considerentul (39) al directivei menționate confirmă că transmiterea datelor cu caracter personal ale abonaților către terți este permisă „cu condiția ca datele să nu fie folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost adunate".

64 În al treilea rând, Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice menționează un caz în care poate fi prevăzut un consimțământ nou sau specific al abonatului. Astfel, în temeiul articolului 12 alineatul (3) din această directivă, statele membre pot cere ca, pentru orice alt scop al unei liste publice altul decât căutarea detaliilor de contact ale persoanelor în funcție de nume sau de un minimum de alți identificatori, să fie obligatorie obținerea acordului abonatului pentru fiecare scop suplimentar. Din considerentul (39) al aceleiași directive reiese că trebuie obținut un nou consimțământ al abonatului „[d]acă partea care a adunat datele sau orice terță parte căreia i s-au transmis aceste date dorește să le utilizeze într-un alt scop".

65 Rezultă că, din moment ce abonatul a fost informat de întreprinderea care i-a alocat un număr de telefon cu privire la posibilitatea transmiterii datelor cu caracter personal care îl privesc către o întreprindere terță, precum Deutsche Telekom, în vederea publicării acestora într-o listă publică de abonați, și acesta a consimțit la publicarea respectivelor date într-o astfel de listă, în speță cea a acestei societăți, transmiterea acelorași date către o altă întreprindere care intenționează să publice o listă publică tipărită sau electronică sau să permită ca astfel de liste de abonați să fie consultate prin intermediul unor servicii de informații nu trebuie să facă din nou obiectul unui

consimțământ din partea abonatului, cu condiția ca datele în cauză să nu fie folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost adunate în vederea primei publicări. Astfel, consimțământul, în temeiul articolului 12 alineatul (2) din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice, al unui abonat informat corespunzător la publicarea într-o listă publică de abonați a datelor cu caracter personal care îl privesc se raportează la finalitatea acestei publicări și se extinde astfel la orice prelucrare ulterioară a respectivelor date de întreprinderi terțe care operează pe piața serviciilor de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici, cu condiția ca astfel de prelucrări să urmărească aceeași finalitate.

66 În plus, din moment ce un abonat a consimțit la transmiterea datelor cu caracter personal care îl privesc către o întreprindere determinată în vederea publicării acestora într-o listă publică de abonați a respectivei întreprinderi, transmiterea acelorași date către o altă întreprindere care intenționează să publice o listă publică de abonați, fără ca acest abonat să fi dat un nou consimțământ, nu poate aduce atingere însești esenței dreptului la protecția datelor cu caracter personal, astfel cum este recunoscut la articolul 8 din Cartă.

67 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 12 din Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale prin care o întreprindere care publică liste publice de abonați este obligată să transmită date cu caracter personal pe care le deține cu privire la abonații altor furnizori de servicii telefonice către o întreprindere terță a cărei activitate constă în publicarea unei liste publice tipărite sau electronice de abonați telefonici sau în înlesnirea consultării unor astfel de liste de abonați prin intermediul unor servicii de informații, fără ca o astfel de transmitere să fie condiționată de un nou consimțământ al abonaților, cu condiția totuși ca, pe de o parte, aceștia din urmă să fi fost informați înainte de prima înscriere a datelor lor într-o listă publică de abonați cu privire la finalitatea acesteia, precum și cu privire la faptul că aceste date ar fi susceptibile de a fi comunicate unui alt furnizor de servicii telefonice și, pe de altă parte, cu condiția ca, după transmiterea lor, datele menționate să nu fie folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost adunate în vederea primei publicări.

Cu privire la cheltuielile de judecată

68 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) Articolul 25 alineatul (2) din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (Directiva privind serviciul universal) trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale care impune întreprinderilor care alocă numere de telefon utilizatorilor finali obligația de a pune la dispoziția unor întreprinderi a căror activitate constă în furnizarea de servicii de informații telefonice accesibile publicului și de liste de abonați telefonici nu numai datele cu privire la propriii abonați ai acestora, ci și datele pe care le dețin cu privire la abonații unor întreprinderi terțe.

2) Articolul 12 din Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002 privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice (Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice) trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale prin care o întreprindere care publică liste publice de abonați este obligată să transmită date cu caracter personal pe care le deține cu privire la abonații altor furnizori de servicii telefonice către o întreprindere terță a cărei activitate constă în publicarea unei liste publice tipărite sau electronice de abonați telefonici sau în înlesnirea consultării unor astfel de liste de abonați prin intermediul unor servicii

de informații, fără ca o astfel de transmitere să fie condiționată de un nou consimțământ al abonaților, cu condiția totuși ca, pe de o parte, aceștia din urmă să fi fost informați înainte de prima înscriere a datelor lor într-o listă publică de abonați cu privire la finalitatea acesteia, precum și cu privire la faptul că aceste date ar fi susceptibile de a fi comunicate unui alt furnizor de servicii telefonice și, pe de altă parte, cu condiția ca, după transmiterea lor, datele menționate să nu fie folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost adunate în vederea primei publicări.

Semnături